

Čemu koprodukcije?

Zdenko Vrdlovec

Slovenski Filmski sklad je objavil javni poziv za koprodukcije, ki jih deli na dve vrsti, na »finančne« in »umetniške«: prve so tiste, pri katerih »je poudarjen poslovno-tržni razvoj filmske industrije Republike Slovenije«, druge pa tiste, pri katerih »je poudarjena vloga slovenskih avtorjev in umetnikov pri predlaganem projektu«. Pri enih in drugih morata biti udeležena najmanj dva producenta iz različnih držav, od katerih je en slovenski, toda ta je manjšinski, saj lahko od Filmskega sklada pridobi finančna sredstva le za koprodukcijski projekt, pri katerem slovenski delež znaša največ 49,99 odstotka celotnega proračuna projekta. To morda zveni racionalno, vendar je popolnoma abotno. Le kako naj »finančne koprodukcije« prispevajo k poslovno-tržnemu razvoju slovenske filmske industrije? Ali konkretnije: doslej najslavnejša koprodukcija, pri kateri so bili Slovenci udeleženi z manjšinskim deležem, je bila z oskarjem nagrajena Nikogaršnja zemlja – v kakšnem smislu

je ta koprodukcija prispevala k razvoju slovenske filmske industrije in kateri so preverljivi učinki tega prispevka? Če je pri tem dobilo delo nekaj igralcev in je zaslužiło nekaj producentov, ali je to že »slovenska filmska industrija«? In kaj ima Filmski sklad, ki je najbrž tudi del »slovenske filmske industrije«, saj ima na skrbi »nacionalni filmski program«, od koprodukcije, v katero vloži denar, film pa ne velja za slovenskega, ker se nacionalnost filma določa po večinskem producentu in glavnih avtorjih?

Prva slovenska izkušnja s koprodukcijami sega v 50. leta, ko je z njimi začel Triglav film. Toda v povsem drugačnem kontekstu od današnjega. Filmska produkcija, ki je dotlej spadala pod agitprop, je bila tedaj prekvalificirana v gospodarsko dejavnost, kar pomeni, da se je moral Triglav film kot edino slovensko produkcijsko podjetje razviti v industrijo (kot dejavnost, ki živi od trženja svojih produktov), pri čemer si je pomagal s tujimi koproducenti. To so bile torej dejansko »finančne« oziroma ekonomske koprodukcije, od katerih je imel Triglav film tudi nekaj dobička (tega mu je baje pobrala socialistična

država), obenem pa so imele tudi pedagoško vrednost, saj so bile neke vrste »filmska šola« za vrsto slovenskih filmarjev, ki so lahko delali z avstrijskimi, francoskimi, italijanskimi in nemškimi producenti in režiserji.

Medtem ko so koprodukcije, h katerim poziva Filmski sklad, ne le ekonomsko neutemeljene, marveč se praviloma izkažejo za »balkanske« oziroma eks jugoslovanske. Kot da Slovenija nima drugih sosedov in kot da pri avstrijskih, italijanskih in madžarskih ne živijo slovenske manjšine. In ne nazadnje gre denar za koprodukcije iz istega proračuna, ki je namenjen sofinanciranju slovenske filmske produkcije. K evropskim načelom koprodukcije sodi tudi princip recipročnosti, kar pomeni, da bi se morale vloge glavnega in manjšinskega producenta izmenjevati. Česar pri dosedanjih jugokoprodukcijah, h katerim tako vleče slovenske producente, doslej ni bilo opaziti. Javni poziv za koprodukcije vsebuje pravo solato administrativnih napotkov in niti enega pametnega razloga, ki bi utemeljil »koprodukcijsko potrebo«.